विकिस्रोतः

ബ്രഹ്മാണ്ഡപുരാണമ്/ഉത്തരഭാഗഃ/അധ്യായഃ 2 ശിവപുര വർണ്ണനം

വായുരുവാച

അസാധാരണവൃത്തൈസ്തു ഹുതശേഷാദിഭിർജനൈഃ .

ധർമാ വൈശേഷികാശ്ചൈവ ആചീർണാഃ സൂക്ഷ്മദർശിഭിഃ .. 3,2.1 ..

തേ ദേവൈഃ സഹ തിഷ്ഠന്തി മഹർലോകനിവാസിനഃ .

ചതുർദശൈതേ മനവഃ കീർതിതാഃ കീർതിവർദ്ധനാഃ .. 3,2.2 ..

അതീതാ വർത്തമാനാശ്ച തഥൈവാനാഗതാശ്ച യേ .

ദേവാശ്ച ഋഷയശ്ചൈവ മനവഃ പിതരസ്തഥാ .. 3,2.3 ..

സർവേ ഹ്യുക്താ മയാതീത മഹർലോകം സമാശ്രിതാഃ .

ബ്രാഹ്മണൈഃ ക്ഷത്രിയൈർവൈശ്യൈർധാർമികൈഃ സഹിതൈഃ സരൈഃ .. 3,2.4 ..

തൈസ്തഥാകാരിഭിര്യുക്തൈഃ ശ്രദ്ധാവദ്ഭിരദർപിതൈഃ .

വർണാശ്രമാണാന്ധർമേഷു ശ്രൗതസ്മാർത്തേഷു സംസ്ഥിതൈഃ .

വിനിവൃത്താധികാരാസ്തേ യാവന്മന്വന്തരക്ഷയഃ .. 3,2.5

ബ്രഹ്മാണ്ഡപുരാണമ്/ഉത്തരഭാഗഃ

1. അധ്യായഃ 1
2. അധ്യായഃ 2
3. അധ്യായഃ 3
4. അധ്യായഃ 4
5. അധ്യായഃ 5
6. അധ്യായഃ 6
7. അധ്യായഃ 7
8. അധ്യായഃ 8
9. അധ്യായഃ 9
10. അധ്യായഃ 10
11. അധ്യായഃ 11
12. അധ്യായഃ 12
13. അധ്യായഃ 13
14. അധ്യായഃ 14
15. അധ്യായഃ 15
16. അധ്യായഃ 16
17. അധ്യായഃ 17
18. അധ്യായഃ 18
19. അധ്യായഃ 19
20. അധ്യായഃ 20
21. അധ്യായഃ 21
22. അധ്യായഃ 22
23. അധ്യായഃ 23
24. അധ്യായഃ 24
25. അധ്യായഃ 25

..

ഋഷയ ഊചുഃ

മഹർല്ലോകേതി യത്പ്രോക്തം മാതരിശ്വംസ്ത്വയാ വിഭോഃ .. 3,2.6 ..

പ്രതിലോകേ തു കർത്തവ്യം തത്രകിം സമധിഷ്ഠിതമ് .

പ്രോവാച മധുരം വാക്യം യഥാ തത്ത്വേന തത്ത്വവിത് .. 3,2.7 ..

വായുരുവാച

ചതുർദശൈവ സ്ഥാനാനി നിർമിതാനി മഹർഷിഭിഃ .

ലോകാഖ്യാനി തു യാനി സ്യുര്യേഷാം തിഷ്ഠന്തി മാനവാഃ .. 3,2.8 ..

സപ്ത തേഷു കൃതാന്യാഹുരകൃതാനി തു സപ്ത വൈ .

ഭൂരാദയസ്തു സത്യാന്താഃ സപ്ത ലോകാഃ കൃതാസ്ത്വിഹ .. 3,2.9 ..

അകൃതാനി തു സപ്തൈവ പ്രാകൃതാനി തു യാനി വൈ .

സ്ഥാനാനി സ്ഥാനിഭിഃ സാർദ്ധം കൃതാനി തു നിബന്ധനമ് .. 3,2.10 ..

പൃഥിവീ ചാന്തരീക്ഷം ച ദിവ്യം യച്ച മഹഃ സ്മൃതമ് .

സ്ഥാനാന്യേതാനി ചത്വാരി സ്മൃതാന്യാവർണകാനി ച .. 3,2.11 ..

ക്ഷയാതിശയയുക്താനി തഥായുക്താനി ചക്ഷതേ .

യാനി നൈമിത്തികാനി സ്യുസ്തിഷ്ഠന്ത്യാഭൂതസംപ്ലവാത് .. 3,2.12 ..

ജനസ്തപശ്ച സത്യം ച സ്ഥാനാന്യേതാനി ത്രീണി തു .

ഏകാന്തികാനി താനി സ്യുസ്തിഷ്ഠന്തീഹാപ്രസംയമാത് .. 3,2.13 ..

വ്യക്താനി തു പ്രവക്ഷ്യാമി സ്ഥാനാന്യേതാനി സപ്ത വൈ .

ഭൂർലോകഃ പ്രഥമസ്തേഷാം ദ്വിതീയസ്തു ഭുവഃ സ്മൃതഃ .. 3,2.14 ..

സ്വസ്തൃതീയസ്തു വിജ്ഞേയശ്ചതുർഥോ വൈ മഹഃ സ്മൃതഃ .

ജനസ്തു പഞ്ചമോ ലോകസ്തപഃ ഷഷ്ഠോ വിഭാവ്യതേ .. 3,2.15 ..

26. അധ്യായഃ 26
27. അധ്യായഃ 27
28. അധ്യായഃ 28
29. അധ്യായഃ 29
30. അധ്യായഃ 30
31. അധ്യായഃ 31
32. അധ്യായഃ 32
33. അധ്യായഃ 33
34. അധ്യായഃ 34
35. അധ്യായഃ 35
36. അധ്യായഃ 36
37. അധ്യായഃ 37
38. അധ്യായഃ 38
39. അധ്യായഃ 39
40. അധ്യായഃ 40
41. അധ്യായഃ 41
42. അധ്യായഃ 42
43. അധ്യായഃ 43
44. അധ്യായഃ 44

സത്യസ്തു സപ്തമോ ലോകോ നിരാലോകസ്തതഃ പരമ് .
ഭൂരിതി വ്യാഹൃതേഃ പൂർവ ഭൂർലോകശ്ച തതോഽഭവത് .. 3,2.16 ..
ദ്വീതീയോ ഭുവ ഇത്യുക്ത അന്തരിക്ഷം തതോഽഭവത് .
തൃതീയം സ്വരിതീത്യുക്തോ ദിവം പ്രാദുർബഭൂവ ഹ .. 3,2.17 ..
വ്യാഹാരൈസ്ത്രിഭിരേതൈസ്തു ബ്രഹ്മാ ലോകമകല്പയത് .
തതോ ഭൂഃ പാർഥിവോ ലോകോ ഹ്യന്തരിക്ഷം ഭൂവഃ സ്മൃതമ് .. 3,2.18 ..
സ്വർലോകം വൈ ദിവം ഹ്യേഷ പുരാണേ നിശ്ചയോ ഗതഃ .
ഭൂതസ്യാധിപതിശ്ചാഗ്നിസ്തതോ ഭൂതപതിഃ സ്മൃതഃ .. 3,2.19 ..
വായുർഭുവശ്ചാധിപതിസ്തേന വായുർഭുവസ്പതിഃ .
ദിവസ്യ സൂര്യോഽധിപതിസ്തേന സൂര്യോ ദിവസ്പതിഃ .. 3,2.20 ..
മഹേതി വ്യാഹൃതേനൈവ മഹർലോകസ്തതോഽഭവത് .
വിനിവൃത്താധികാരണാം ദേവാനാം തത്ര വൈ ക്ഷയഃ .. 3,2.21 ..
ജനസ്തു പഞ്ചമോ ലോകസ്തസ്മാജ്ജായന്തി വൈ ജനാഃ .
താസാം സ്വായംഭുവാദ്യാനാം പ്രജാനാം ജനനാജ്ജനഃ .. 3,2.22 ..
യേ തേ സ്വായംഭുവാദ്യാ ഹി പുരസ്താത്പരികീർത്തിതാഃ .
കല്പ ഏതേ യദാ ലോകേ പ്രതിഷ്ഠന്തി തദാ തപഃ .. 3,2.23 ..
ഋഭുഃ സനത്കുമാരാദ്യാ യത്രാസന്നൂർദ്ധ്വരേതസഃ .
തപസാ ഭാവിതാത്മാനസ്തത്ര സംതീതി വാ തപഃ .. 3,2.24 ..
സത്യേതി ബ്രഹ്മണഃ ശബ്ദഃ സത്താമാത്രസ്തു സ സ്മൃതഃ .
ബ്രഹ്മലോകസ്തതഃ സത്യഃ സപ്തമഃ സ തു ഭാസ്വരഃ .. 3,2.25 ..
ഗന്ധർവാപ്സരസോ യക്ഷാ ഗുഹ്യകാസ്തു സരാക്ഷസാഃ .
സർവഭൂതപിശാചാശ്ച നാഗാശ്ച സഹ മാനുഷൈഃ .. 3,2.26 ..
സ്വർലോകവാസിനഃ സർവേ ദേവാ ഭുവി നിവാസിനഃ .
മരുതോ മാതരിശ്വാനോ രുദ്രാ ദേവാസ്തഥാശ്വിനൗ .. 3,2.27 ..
അനികേതാന്തരിക്ഷാസ്തേ ഭുവർലോകാ ദിവൗകസഃ .
ആദിത്യാ ഋഭവോ വിശ്വേ സാധ്യാശ്ച പിതരസ്തഥാ .. 3,2.28 ..

ഋഷയോങ്ഗിര സശ്ചൈവ ഭുവർലോകം സമാശ്രിതാഃ .

ഏതേ വൈമാനികാ ദേവാസ്താരാഗ്രഹനിവാസിനഃ .. 3,2.29 ..

ആരംഭന്തേ തു തന്മാത്രൈഃ ശുദ്ധാസ്തേഷാം പരസ്പരമ് .

ശുക്രാദ്യാശ്ചക്ഷുഷാന്താശ്ച യേ വ്യതീതാ ഭുവം ശ്രിതാഃ .. 3,2.30 ..

മഹർലോകശ്ചതുർഥസ്തു തസ്മിംസ്തേ കല്പവാസിനഃ .

ഇത്യേതേ ക്രമശഃ പ്രോക്താ ബ്രഹ്മവ്യാഹാരസംഭവാഃ .. 3,2.31 ..

ഭൂർലോകപ്രഥമാ ലോകാ മഹരന്താശ്ച തേ സ്മൃതാഃ .

താൻസർവാൻസപ്തസൂര്യാസ്തേ അർചിഭിർനിർദഹന്തി വൈ .. 3,2.32 ..

മാരീചിഃ കശ്യപോ ദക്ഷസ്തഥാ സ്വായംഭുവോങ്ഗിരാഃ .

ഭൃഗുഃ പുലസ്ത്യഃ പുലഹഃ ക്രതുരിത്യേവമാദയഃ .. 3,2.33 ..

പ്രജാനാം പതയഃ സർവേ വർത്തംന്തേ തത്ര തൈഃ സഹ .

നിഃസത്ത്വാ നിർമമാശ്ചൈവ തത്ര തേ ഹ്യൂർദ്ധ്വരേതസഃ .. 3,2.34 ..

ഋഭുഃ സനത്കുമാരാദ്യാ വൈരാജാസ്തേ തപോധനാഃ .

മന്വന്തരാണാം സർവേഷാം സാവർണാനാം തതഃ സ്മൃതാഃ .. 3,2.35 ..

ചതുർദശാനാം സർവേഷാം പുനരാവൃത്തിഹേതവഃ .

യോഗം തപശ്ച സത്ത്വം ച സമാധായ തദാത്മനി .. 3,2.36 ..

ഷഷ്ഠേ കാലേ നിവർത്തതേ തദാ പ്രാഹുർവിപര്യയാത് .

സത്യസ്തു സപ്തമോ ലോകോ ഹ്യപുനർമാർഗഗാമിനാമ് .. 3,2.37 ..

ബ്രഹ്മലോകഃ സമാഖ്യാതോ ഹ്യപ്രതീഘാതലക്ഷണഃ .

പര്യാസപരിമാണേന ഭൂർലോകഃ സമഭിസ്മൃതഃ .. 3,2.38 ..

ഭൂമ്യന്തരം യദാദിത്യാദന്തരിക്ഷം ഭുവഃ സ്മൃതമ് .

സൂര്യധ്രുവാന്തരം യച്ച സ്വർഗലോകോ ദിവഃ സ്മൃതഃ .. 3,2.39 ..

ധ്രുവാജ്ജനാന്തരം യച്ച മഹർലോകഃ സ ഉച്യതേ .

വ്യാഖ്യാതാഃ സപ്തലോകാസ്തു തേഷാം വക്ഷ്യാമി സിദ്ധയഃ .. 3,2.40 ..

ഭൂർലോകവാസിനഃ സർവേ ഉന്നാദാസ്തു രസാത്മകാഃ .

ഭുവി സ്വർഗേ ച യേ സർവേ സോമപാ ആജ്യപാശ്ച തേ .. 3,2.41 ..

ചതുർഥേ യേഽപി വർത്തന്തേ മഹർലോകം സമാശ്രിതാഃ .

വിജ്ഞേയാ മാനസീ തേഷാം സിദ്ധിർവൈ പഞ്ചലക്ഷണാ .. 3,2.42 ..

സദ്യശ്ചോത്പദ്യതേ തേഷാം മനസാ സർവമീപ്സിതമ് .

ഏതേ ദേവാ യജന്തേ വൈ യജ്ഞൈഃ സർവൈഃ പരസ്പരമ് .. 3,2.43 ..

അതീതാ വർത്തമാനാശ്ച തഥാ യേ ചാപ്യനാഗതാഃ .

പ്രഥമാനന്തരോദ്ദിഷ്ടാ അന്തരാഃ സാംപ്രതൈഃ പുനഃ .. 3,2.44 ..

നിവർത്തതേ ഹി സംബന്ധോഽതീതേ ദേവഗണേ തപഃ .

വിനിവൃത്താധികാരാണാം സിദ്ധസ്തേഷാം തു മാനസീ .. 3,2.45 ..

തേഷാം തു മാനസീ ജ്ഞേയാ ശുദ്ധാ സിദ്ധിഃ പരസ്പരാത് .

ഉക്താ ലോകാസ്തു ചത്വാരോ ജനസ്യാനുവിധിസ്തഥാ .

സമാസേന മയാ വിപ്രാ ഭൂയസ്തം വർത്തയാമി വഃ .. 3,2.46 ..

വായുരുവാച

മരീചിഃ കശ്യപോ ദക്ഷോ വസിഷ്ഠശ്ചാങ്ഗിരാ ഭൃഗുഃ .. 3,2.47 ..

പുലസ്ത്യഃ പുലഹശ്ചൈവ ക്രതുരിത്യേവമാദയഃ .

പൂർവം തേ സംപ്രസൂയന്തേ ബ്രഹ്മണോ മാനസാ ഇഹ .. 3,2.48 ..

തതഃ പ്രജാഃ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ ജനമേവാശ്രയന്തി തേ .

കല്പദാഹേഷു തു സദാ തഥാ കാലേഷു തേഷു വൈ .. 3,2.49 ..

ഭൂരാദിഷു മഹാന്തേഷു ഭൃശം വ്യാപ്തേ യഥാഗ്നിനാ .

ശിഖാഃ സംവർത്തകാഗ്നേര്യാഃ പ്രാപ്നുവന്തി സവാസനാഃ .. 3,2.50 ..

യാമാദയോ ഗണാഃ സർവേ മഹർലോകനിവാസിനഃ .

മഹർലോകേഷു ദീപ്തേഷു ജനമേവാശ്രയന്തി തേ .. 3,2.51 ..

സർവേ സൂക്ഷ്മശരീരാസ്തേ തത്രസ്ഥാശ്ച ഭവന്തി തേ .

തേഷാം തേ തുല്യസാമർഥ്യാ സ്തുല്യമൂർത്തിധരാസ്തഥാ .. 3,2.52 ..

ജനലോകേ വിവർത്തന്തേ സംവർത്തഃ പ്ലവതേ ജഗത് .

വ്യുഷ്ടായാം തു രജന്യാം വൈ ബ്രഹ്മണോഽവ്യക്തയോനിതഃ .. 3,2.53 ..

അഹരാദൗ പ്രസൂയന്തേ പൂർവവത്ക്രമശസ്ത്വിഹ .

സ്വായംഭുവാദയഃ സർവേ മരീച്യന്താസ്തു സാധകാഃ .. 3,2.54 ..

ദേവാസ്തേ വൈ പുനസ്തേഷാം ജായന്തേ നിധനേഷ്വിഹ .

യാമാദയഃ ക്രമേണൈവ കനിഷ്ഠാദ്യാഃ പ്രജാപതേഃ .. 3,2.55 ..

പൂർവം പൂർവേ പ്രസൂയന്തേ പശ്ചിമേ പശ്ചിമാസ്തഥാ .

ദേവാന്വയേ ദേവതാ ഹി സപ്ത സംഭൂത യഃ സ്മൃതാഃ .. 3,2.56 ..

വ്യതീതാഃ കല്പജാസ്തേഷാം തിസ്രഃ ശിഷ്ടാസ്തഥാപരേ .

ആവർത്തമാനാ ദേവാസ്തേ ക്രമേണൈതേന സർവശഃ .. 3,2.57 ..

ഗത്വാ ജവ ജവീഭാവം ദശകൃത്വാഃ പുനഃ പുനഃ .

തതസ്തേ വൈ ഗണാഃ സർവേ ദൃഷ്ട്വാ ഭാവേഷ്വനിത്യതാമ് .. 3,2.58 ..

ഭാവിനോർഽഥസ്യ ച ബലാത്പുണ്യഖ്യാതിബലേന ച .

നിവൃത്തവൃത്ത്യഃ സർവേഽത്രസ്ഥാഃ സുമനസസ്തഥാ .. 3,2.59 ..

വൈരാജമുപപദ്യന്തേ ലോകാനുത്സൃജ്യ തം ഗതാഃ .

തതോഽനേനൈവ കാലേന നിത്യയുക്താസ്തപസ്വിനഃ .. 3,2.60 ..

കഥനാച്ചൈവ ധർമസ്യ തേഷാം തേ ജജ്ഞിരേഽന്വയേ .

ഇഹോത്പന്നാസ്തതസ്തേ വൈ സ്ഥാനാന്യാപൂരയന്ത്യുത .. 3,2.61 ..

ദേവത്വേ ച ഋഷിത്വേ ച മനുഷ്യത്വേ ച സർവശഃ .

ഏവം ദേവഗണാഃ സർവേ ദശകൃത്വോ നിവർത്യവൈ .. 3,2.62 ..

വൈരാജേഷൂപപന്നാസ്തേ ദശ തിഷ്ഠന്ത്യുപപ്ലവാൻ .

പൂർണോപൂർണോ തതഃ കല്പേസ്ഥിത്വാ വൈരാജകേ പുനഃ .. 3,2.63 ..

ബ്രഹ്മലോകേ വിവർത്തന്തേ പൂർവപൂർവക്രമേണ തു .

ഏതസ്മിൻബ്രഹ്മലോകേ തു കല്പേ വൈരാജകേ ഗതേ .. 3,2.64 ..

വൈരാജഃ പുനരവ്യക്തേ കല്പസ്ഥാനമകല്പയത് .

ഏവം പൂർവാനുപൂർവ്യേണ ബ്രഹ്മലോകഗതേന വൈ .. 3,2.65 ..

വൈരാജേഷൂപപദ്യന്തേ ദശകൃത്വോ വിവർത്യത .

ഏവം ദേവയുഗാനീഹ വ്യതീതാനി സഹസ്രശഃ .. 3,2.66 ..

നിധനം ബ്രഹ്മലോകേ തു ഗതാനാമൃഷിഭിഃ സഹ .

ന ശക്യമാനുപൂർവ്യേണ തേഷാം വക്തും പ്രവിസ്തരമ് .. 3,2.67 ..

അനാദിത്വാച്ച കാലസ്യ ഹ്യസംഖ്യാനാച്ച സർവശഃ .

ഏവമേവ ന സംദേഹോ യഥാവത്കഥിതം മയാ .. 3,2.68 ..

തദുപശ്രുത്യ വാക്യാർഥമൃഷയഃ സംശയാന്വിതാഃ .

സൂതമാഹുഃ പുരാണജ്ഞം വ്യാസശിഷ്യം മഹാമതിമ് .. 3,2.69 ..

ഋഷയ ഊചുഃ

വൈരാജാസ്തേ യദാഹാരാ യത്സത്ത്വാശ്ച യദാശ്രയാഃ .

തിഷ്ഠന്തി ചൈവ യത്കാലം തന്നോ ബ്രൂഹി യഥാതഥമ് .. 3,2.70 ..

തദുക്തമൃഷിഭിർവാക്യം ശ്രുത്വാ ലോകാർഥതത്ത്വവിത് .

സൂതഃ പൗരാണികോ വാക്യം വിനയേനേദമ ബ്രവീത് .. 3,2.71 ..

തതഃ പ്രാപ്യ തു സർവേശം ശുദ്ധബുദ്ധിം തമാശ്രയത് .

ആഭൂതസംപ്ലവാസ്തത്ര ദശ തിഷ്ഠന്തി തേ്ജ്വരാഃ .. 3,2.72 ..

സർവേ സൂക്ഷ്മശരീരാസ്തേ വിദ്വാംസോ ഘനമൂർതയഃ .

സ്ഥിതലോകസ്ഥിതത്വാച്ച തേഷാം ഭൂതം ന വിദ്യതേ .. 3,2.73 ..

ഊചുഃ സനത്കുമാരാദ്യാഃ സിദ്ധാസ്തേ യോഗധർമിണഃ .

ഏവമേവ മഹാഭാഗാഃ പ്രണവം സംപ്രവിശ്യ ഹ .. 3,2.74 ..

ബ്രഹ്മലോകേ പ്രവർത്താമസ്തന്നഃ ശ്രേയോ ഭവിഷ്യതേ .

ഏവമുക്ത്വാ തദാ സർവേ ബ്രഹ്മാണ്ഡാധ്യവസായി നഃ .. 3,2.75 ..

യാജയിത്വാ തദാത്മാനോ വർത്തന്തേ യോഗധർമിണഃ .

തത്രൈവ സംപ്രലീയന്തേ ശാന്താ ദീപർചിഷോ യഥാ .. 3,2.76 ..

ബ്രഹ്മകായമവർത്തന്ത പുന രാവൃത്തിദുർലഭമ് .

ലോകം തം സമനുപ്രാപ്യ സർവേ തേ ഭാവനാമയമ് .. 3,2.77 ..

ആനന്ദം ബ്രഹ്മണഃ പ്രാപ്യ അമൃതത്വായ തേ ഗതാഃ .

വൈരാജേഭ്യസ്തതൈവോർദ്ധ്വ മന്തരേ ഷഡ്ഗുണേ തതഃ .. 3,2.78 ..

ബ്രഹ്മലോകഃ സമാഖ്യാതോ യത്ര ബ്രഹ്മാ പുരോഹിതഃ .

തേ സർവേ പ്രണവാത്മാനോ ബുദ്ധിശുദ്ധതയാ സ്ഥിതാഃ .. 3,2.79 ..

ആനന്ദം ബ്രഹ്മണഃ പ്രാപ്യ ഹ്യമൃതത്വം ഭജന്ത്യുത .

ദ്വന്ദ്വൈസ്തേ നാഭിഭൂയന്തേ ഭാവത്രയവിവർജിതാഃ .. 3,2.80 ..

ആധിപത്യം വിനാ തുല്യാ ബ്രഹ്മണസ്തേ മഹൗജസഃ .

പ്രഭാവവിജയൈശ്വര്യസ്ഥിതിവൈരാഗ്യദർശനഃ .. 3,2.81 ..

തേ ബ്രഹ്മലൗകികാഃ സർവേ ഗതിം പ്രാപ്യാനിവർത്തിനീമ് .

ബ്രഹ്മണാ സഹദേവൈശ്ച സംപ്രാപ്തേ പ്രതിസംചരേ .. 3,2.82 ..

തപസോഽന്തേ ക്രിയാത്മാനോ ബുദ്ധാവസ്ഥാ മനീഷിണഃ .

അവ്യക്തേ സംപ്രലീയന്തേ സർവേ തേ ക്ഷണദർശിനഃ .. 3,2.83 ..

ഇത്യേതദമൃതം ശുക്രം നിത്യമക്ഷയവ്യയമ് .

ദേവർഷയോ ബ്രഹ്മസത്രം സനാതനമുപാസതേ .. 3,2.84 ..

അപുനർമാരകാദീനാം തേഷാം ചൈവോർദ്ധ്വരേതസാമ് .

കർമാഭ്യാസകൃതാം ശ്രദ്ധാം വേദാന്തേഷൂപലക്ഷ്യതേ .. 3,2.85 ..

തത്ര തേഽഭ്യാസിനോ യുക്താഃ പരാം കാഷ്ഠാമുപാസതേ .

ഹിത്വാ ശരീരം പാപ്മാനമമൃതത്വായ തേ ഗതാഃ .. 3,2.86 ..

വീതരാഗാ ജിതക്രോധാ നിർമോഹാഃ സത്യവാദിനഃ .

ശാന്താഃ പ്രണിഹിതാത്മാനോ ദയാവന്തോ ജിതേന്ദ്രിയാഃ .. 3,2.87 ..

നിഃസംഗാഃ ശുചയശ്ചൈവ ബ്രഹ്മസായുജ്യഗാഃ സ്മൃതാഃ .

അകാമയുക്തൈര്യേ വീരാസ്തപോഭിർദഗ്ധകിൽബിഷാഃ .. 3,2.88 ..

തേഷാംമഭ്രംശിനോ ലോകാ അപ്രമേയസുഖാഃ സ്മൃതാഃ .

ഏതദ്ബ്രഹ്മപദം ദിവ്യം പരമേ വ്യോമ്നി ഭാസ്വരമ് .

യത്ര ഗത്വാ ന ശോചന്തി ഹ്യമരാ ബ്രഹ്മണാ സഹ .. 3,2.89 ..

ഋഷയ ഊചുഃ

കസ്മാദേഷു പരാർദ്ധംശ്ച കശ്ചൈവ പര ഉച്യതേ .

ഏതദ്വേദിതുമിച്ഛാമസ്തന്നോ നിഗദ സത്തമ .. 3,2.90 ..

സൂത ഉവാച

ശൃണുധ്വം മേ പരാർദ്ധസ്യ പരിസംഖ്യാം പരസ്യച .. 3,2.91 ..

ഏകം ദശശതം ചൈവ സഹസ്രം ചൈവ സംഖ്യയാ .

വിജ്ഞേയമാസഹസ്രം തു സഹസ്രാണി ദശായുതമ് .. 3,2.92 ..

ഏകം ശതസഹസ്രം തു നിയുതം പ്രോച്യതേ ബുധൈഃ .

തഥാ ശതസഹസ്രാണാം ദശപ്രയുതമുച്യതേ .. 3,2.93 ..

തഥാ ദശസഹസ്രാണാമയുതം കോടിരുച്യതേ .

അർബുദം ദശകോട്യസ്തു ഹ്യബ്ജം കോടിശതം വിദുഃ .. 3,2.94 ..

സഹസ്രമാപി കോടീനാം ഖർവമാഹുർമനീഷിണഃ .

ദശകോടിസഹസ്രാണി നിഖർവമിതി തം വിദുഃ .. 3,2.95 ..

ശതം കോടി സഹസ്രാണാം ശങ്കുരിത്യഭിധീയതേ .

സഹസ്രം തു സഹസ്രാണാം കോടീനാം പദ്മമുച്യതേ .. 3,2.96 ..

സഹസ്രാണി സഹസ്രാണാം കോടീനാം ദശധാ പുനഃ .

ഗുണിതാനി സമുദ്രം വൈ പ്രാഹുഃ സംഖ്യാവിദോ ജനാഃ .. 3,2.97 ..

കോടീസഹസ്രനിയുതമന്ത്യമിത്യഭിധീയതേ .

കോടീസഹസ്രപ്രയുതം മധ്യമിത്യഭിസംജ്ഞിതമ് .. 3,2.98 ..

കോടികോടിസഹസ്രം തു പരാർദ്ധ ഇതി കീർത്യതേ .

പരാർദ്ധം ദ്വിഗുണം ചാപി പരമാഹുർമനീഷിണഃ .. 3,2.99 ..

ശതമാഹുഃ പരിവൃഢം സഹസ്രം പരിപദ്മകമ് .

വിജ്ഞേയമയുതം തസ്മാന്നിയുതം പ്രയുതം തതഃ .. 3,2.100 ..

അർബുദം ന്യർബുദം ചൈവ ഖർബുദം ച തതഃ സ്മൃതമ് .

ഖർവം ചൈവ നിഖർവം ച ശങ്കുഃ പദ്മന്തഥൈവ ച .. 3,2.101 ..

സമുദ്രമന്ത്യം മധ്യം ച പരാർദ്ധം ച പരം തതഃ .

ഏവമഷ്ടാദശൈതാനി സ്ഥാനാനി ഗണനാവിധൗ .. 3,2.102 ..

ശതാദീനി വിജാനീയാത്സംജ്ഞിതാനി മഹർഷിഭിഃ .

കല്പസംഖ്യാപ്രവൃത്തസ്യ പരാർദ്ധോ ബ്രഹ്മമഃ സ്മൃതഃ .. 3,2.103 ..

താവച്ഛേഷോഽപി കാലോഽസ്യ തസ്യാന്തേ പ്രതിതിഷ്ഠതേ .

പര ഏവ പരാർദ്ധശ്ച സംഖ്യാതഃ സംഖ്യായാ മയാ .. 3,2.104 ..

യസ്മാദസ്യ പരം വിര്യം പരമായുഃ പരം തപഃ .

പരാ ശക്തിഃ പരോ ധർമഃ പരാവിദ്യാ പരാ ധൃതിഃ .. 3,2.105 ..

പരം ബ്രഹ്മ പരം ജ്ഞാനം പരമൈശ്വര്യമേവ ച .

തസ്മാത്പരതരം ഭൂതം ബ്രഹ്മണോ യന്ന വിദ്യതേ .. 3,2.106 ..

പരേ സ്ഥിതോ ഹ്യേഷ പരഃ സർവാർഥേവു തതഃ പരമ് .

സംഖ്യാതസ്തു പരോ ബ്രഹ്മാ തസ്യാർദ്ധസ്യ പരാർദ്ധതാ .. 3,2.107 ..

സംഖ്യേയം ചാപ്യസംഖ്യേയം സതതം ചാപി താന്ത്രികമ് .

സംഖ്യേയം സംഖ്യയാ ദൃഷ്ടമപരാർദ്ധാദ്വിഭാഷ്യതേ .. 3,2.108 ..

രാശൗ ദൃഷ്ടേ ന സംഖ്യാസ്തി തദസംഖ്യാസ്തു ലക്ഷ്ണമ് .

ആനന്ത്യം സികതാ ദ്യേഷു ഹൃഷ്ടം ചാന്യം ത്വലക്ഷണമ് .. 3,2.109 ..

ഈശ്വരൈസ്തത്പ്രസംഖ്യാനം ശുദ്ധത്വാദ്വിവ്യദൃഷ്ടിഭിഃ .

ഏവം ജ്ഞാനപ്രതിഷ്ഠത്വാത്സർവം ബ്രഹ്മാനുപശ്യതി .. 3,2.110 ..

ഏതച്ഛ്രുത്വാ തു തേ സർവേ നൈമിഷേയാസ്തപസ്വിനഃ .

ബാഷ്പപര്യാകുലാക്ഷാസ്തു പ്രഹർഷാദ്ഗദ്ഗദസ്വരാഃ .. 3,2.111 ..

പപ്രച്ഛുർമാതാരിശ്വാനം സർവേ തേ ബ്രഹ്മവാദിനഃ .

ബ്രഹ്മലോകസ്തു ഭഗവന്യാവന്മാത്രാന്തരേ പ്രഭോ .. 3,2.112 ..

യോജനാഗ്രേണ സംഖ്യാതഃ സാധനം യോജനസ്യ തു .

ക്രോശസ്യ ച പരീമാണം ശ്രോതുമീച്ഛാമ തത്ത്വതഃ .. 3,2.113 ..

തേഷാം തദ്വചനം ശ്രുത്വാ മാതരിശ്വാ വിനീതവത് .

ഉവാച മധുരം വാക്യം യഥാദൃഷ്ടം യഥാക്രമമ് .. 3,2.114 ..

വായുരുവാച

ഏതദ്വോ ऽഹം പ്രവക്ഷ്യാമി ശ്രുണുധ്വം മേ വിവക്ഷിതമ് .

അവ്യക്താദ്വ്യക്തഭാഗോ വൈ മഹാൻസ്ഥൂലോ വിഭാഷ്യതേ .. 3,2.115 ..

ദശൈവ മഹതോ ഭാഗാ ഭൂതാദിഃ സ്ഥൂല ഉച്യതേ .

ദശഭാഗാധികം ചാപി ഭൂതാദിപരിമാണകമ് .. 3,2.116 ..

പരമാണുഃ സുസൂക്ഷ്മസ്തു ഭാവഗ്രാഹ്യോ ന ചക്ഷുഷാ .

യദഭേദ്യതമം ലോകേ വിജ്ഞേയം പരമാണുവത് .. 3,2.117 ..

ജാലാന്തരഗതേ ഭാനൌ യത്സൂക്ഷ്മം ദൃശ്യതേ രജഃ .

പ്രഥമം തത്പ്രമാണാനാം പരമാണും പ്രചക്ഷതേ .. 3,2.118 ..

അഷ്ടാനാം പരമാണൂനാം സമാവായോ യദാ ഭവേത് .

ത്രസരേണുഃ സമാഖ്യാതസ്തത്പദ്മരജ ഉച്യതേ .. 3,2.119 ..

ത്രസരേണവോഽഥ യേഽപ്യഷ്ടൗ രഥരേണുസ്തു സസ്മൃതഃ .

തേഽപ്യഷ്ടൗ സമവായസ്ഥാ ബാലാഗ്രം തത്സ്മൃതം ബുധൈഃ .. 3,2.120 ..

ബാലാഗ്രാണ്യഷ്ടലിക്ഷാ സ്യാദ്യൂകാലിക്ഷാഷ്ടകം ഭവേത് .

യൂകാഷ്ടകം യവപ്രാഹുരങ്ഗുലം തു യവാഷ്ടകമ് .. 3,2.121 ..

ദ്വാദശാങ്ഗുലപർവാണി വിതസ്തിസ്ഥാനമുച്യതേ .

രത്നിശ്ചാഗുലിപർവാണി വിജ്ഞേയോ ഹ്യേകവിംശതിഃ .. 3,2.122 ..

ചത്വാരോ വിംശതിശ്ചൈവ ഹസ്തഃ സ്യാദങ്ഗുലാനി തു .

കിഷ്കുർദ്വിരത്നിർവിജ്ഞേയോ ദ്വിചത്വാരിംശദങ്ഗുലഃ .. 3,2.123 ..

ഷണ്ണവത്യങ്ഗുലം ചൈവ ധനുരാഹുർമനീഷിണഃ .

ഏതദ്ഗവ്യൂതിസംഖ്യായാമാദാനം ധനുഷഃ സ്മൃതമ് .. 3,2.124 ..

ധനുർദണ്ഡയുഗം നാലീ തുല്യാന്യസ്തൈസ്തഥാങ്ഗുലൈഃ .

ധനുഷാം ത്രിശതം നല്വമാഹുഃ സംഖ്യാവിദോ ജനാഃ .. 3,2.125 ..

ധനുഃ സഹസ്രേ ദ്വേ ചാപി ഗവ്യൂതിരുപദിശ്യതേ .

അഷ്ടൗ ധനുഃ സഹസ്രാണി യോജനം തു വിധീയതേ .. 3,2.126 ..

ഏതേന ധനുഷാ ചൈവ യോജനം തു സമാപ്യതേ .

ഏതത്സഹസ്രം വിജ്ഞേയം ശക്രകോശാന്തരം തഥാ .. 3,2.127 ..

യോജനാനാം ച സംഖ്യാതം സംഖ്യാജ്ഞാനവിശാരദൈഃ .

ഏതേന യോജനാഗ്രേണ ശൃണുധ്വം ബ്രഹ്മണോഽന്തരേ .. 3,2.128 ..

മഹീതലാത്സഹസ്രാണാം രാതാദൂർധ്വം ദിവാകരഃ .

ദിവാകരാത്സഹസ്രേ തു ശതേ ചൗർദ്ധ്വം നിശാകരഃ .. 3,2.129 ..

പൂർണം ശതസഹസ്രം തു യോജനാനാം നിശാകരാത് .

നക്ഷത്രമണ്ഡലം കൃത്സ്നമുപരിഷ്ടാത്പ്രകാശത .. 3,2.130 ..

ശതം സഹസ്രം സംഖ്യാതമേതദ്ദ്വിഗുണിതം പുനഃ .

ഗ്രഹാന്തരമഥൈകൈകമൂർദ്ധ്വം നക്ഷത്രമണ്ഡരാത് .. 3,2.131 ..

താരാഗ്രഹാണാം സർവേഷാമധ്യസ്താച്ചരതേ ബുധഃ .

തസ്യോർദ്ധ്വം ചരതേ ശുക്രസ്തസ്മാദൂർദ്ധ്വം ച ലോഹിതഃ .. 3,2.132 ..

തതോ ബൃഹസ്പതിശ്ചോർദ്ധ്വം തസ്മാദൂർദ്ധ്വം ശനൈശ്ചരഃ .

ഉർദ്ധ്വം ശതസഹസ്രം തു യോജനാനാം ശനൈശ്ചരാത് .. 3,2.133 ..

സപ്തർഷിമണ്ഡലം കൃത്സ്നമുപരിഷ്ടാത്പ്രകാശതേ .

ഋഷിഭ്യസ്തു സഹസ്രാണാം ശതാദൂർദ്ധ്വം വിഭാഷ്യതേ .. 3,2.134 ..

യോഽസൗ താരാമയേ ദിവ്യേ വിമാനേ ഹ്രസ്വരൂപകേ .

ഉത്താനപാദപുത്രോഽസൗ മേഢീഭൂതോ ധ്രുവോ ദിവി .. 3,2.135 ..

ത്രൈലോക്യസ്യൈഷ ഉത്സേധോ വ്യാഖ്യാതോ യോജനൈർമയാ .

മന്വന്തരേഷു ദേവാനാമിജ്യാ യത്രൈവ ലൗകികീ .. 3,2.136 ..

വർണാശ്രമേഭ്യ ഇഷ്ടാ തു ലോകേഽസ്മിൻസംപ്രവർത്തതേ .

സർവാസാം ദേവയോനീനാം സ്ഥിതിഹേതുഃ സ വൈ സ്മൃതഃ .. 3,2.137 ..

ത്രൈലോക്യമേതദ്വ്യാഖ്യാതമത ഊർദ്ധ്വം നിബോധത .

ധ്രുവാദൂർദ്ധ്വം മഹർലോകോ യസ്മിംസ്തേ കല്പവാസിനഃ .. 3,2.138 ..

ഏകായോജനകോടീശാ ഇത്യേവം നിശ്ചയോഗതഃ .

ദ്വീകോട്യാം തു മഹർലോകാജ്ജനലോകോ വ്യവസ്ഥിതഃ .. 3,2.139 ..

യത്ര തേ ബ്രഹ്മണഃ പുത്രാ ദക്ഷാദ്യാഃ സാധകാഃ സ്മൃതാഃ .. 3,2.140 ..

വൈ രാജാ യത്ര തേ ദേവാ ഭൂതദാഹവിവർജിതാഃ .

ഷഡ്ഗുണം തു തപോലോകാത്സത്യലോകാന്തരം സ്മൃതമ് .. 3,2.141 ..

അപുനർമാരകോ നാമ ബ്രഹ്മലോകഃ സ ഉച്യതേ .

യസ്മിന്ന ച്യവതേ ഭൂയോ ബ്രഹ്മണം യ ഉപാസതേ .. 3,2.142 ..

ഏകകോടിര്യോജനാനാം പഞ്ചാശന്നിയുതാനി തു .

ഊർദ്ധ്വഭാഗസ്തതോഽന്ഡസ്യ ബ്രഹ്മലോകാത്പരഃ സ്മൃതഃ .. 3,2.143 ..

ചതുർദശൈവ കോട്യസ്തു നിയുതാനി ച പഞ്ച ഷട് .

സ ചൗർദ്ധ്വ സംപ്രചാരോऽസ്യ ഗത്യന്തശ്ചപരഃ സ്മൃതഃ .. 3,2.144 ..

ധ്രുവാഗ്രമേതദ്വ്യാഖ്യാതം യോജനഗ്രാദ്യഥാശ്രുതമ് .

അധോഗതീനാം വക്ഷ്യാമി ഭൂതാനാം സ്ഥാനകല്പനാമ് .. 3,2.145 ..

ഗച്ഛന്തി ഘോരകർമാണഃ പ്രാണിനോ യത്ര കർമഭിഃ .

നരകോ രൗരവോ ഘോരഃ ശൂകരസ്താല ഏവം ച .. 3,2.146 ..

തപ്തകുമ്ഭോ മഹാജ്വാലഃ ശബലോऽഥ വിമോഹനഃ .

കൃമീ ച കൃമിഭക്ഷശ്ച ലാലാഭക്ഷോ വിശംസനഃ .. 3,2.147 ..

അധഃശിരാഃ പൂയവഹോ രുധിരാന്ധുസ്തഥൈവച .

വിഷ്ടാകീർണശ്ച നരകോ മൂത്രകീർണ സ്തഥൈവ ച .. 3,2.148 ..

തഥാ വൈതരണീ കൃഷ്ണമസിപത്രവനം തഥാ .

അഗ്നിജ്വാലോ മഹാഘോരഃ സംദംശോऽഥാശ്വഭോജനഃ .. 3,2.149 ..

തമശ്ചകൃഷ്ണസൂത്രശ്ച ലോഹശ്ചാപ്യഭിജസ്തഥാ .

അപ്രതിഷ്ഠോऽഥ വീചിശ്ച നരകാ ഹ്യേവമാദയഃ .. 3,2.150 ..

താമസാ നരകാഃ സർവേ യമസ്യ വിഷയേ സ്ഥിതാഃ .

യേഷു ദുഷ്കൃതകർമാണഃ പതന്തീഹ പൃഥക്പൃഥക് .. 3,2.151 ..

ഭൂമേരധസ്താത്തേ സർവേ രൗരവാദ്യഃ പ്രകീർത്തിതാഃ .

രൗരവേ കൂടസാക്ഷേ തുമിഥ്യാ യശ്ചാഭിശംസതി .. 3,2.152 ..

ക്രൂരഗ്രഹ പക്ഷവാദീ ഹ്യസക്തഃ പതതേ നരഃ .

രാധോ ഗോഘ്നോ ഭ്രൂണഹാ ച ഹ്യഗ്നിദാതാ പുരസ്യ ച .. 3,2.153 ..

ശൂകരേ ബ്രഹ്മഹാ മജ്ജേജത്സുരാപഃ സ്വർണതസ്കരഃ .

താലേ പതേത്ക്ഷത്രിയഹാ ഹത്വാ വൈശ്യം ച മജ്ജതി .. 3,2.154 ..

ബ്രഹ്മഹത്യാ ച യഃ കുര്യാദ്യശ്ച സ്യാദ്ഗുരുതല്പഗഃ .

സപ്തകുമ്ഭേഷ്വസൗ ഗാമീ തഥാ രാജഭടശ്ച യഃ .. 3,2.155 ..

സംതാപ്യതേ വാശ്വണിക്തഥാച ധനരക്ഷിതാ .

സാധ്വീവിക്രയകർത്താ ച യസ്തു ഭക്തം പരിത്യജേത് .. 3,2.156 ..

മഹാജ്വാലേ ദുഹിതരം സ്നുഷാം ഗച്ഛതി യസ്തു വൈ .
വേദം വിക്രീണതേയേ ച വേദം വൈ ദൂഷയന്തി യേ .. 3,2.157 ..
ഗുരുംശ്ചൈവാവമന്യന്തേ വാക്ശരൈസ്താഡയന്തി ച .
അഗമ്യഗാമീ ച നരോ നരകം ശബലം വ്രജേത് .. 3,2.158 ..
വിമോഹേ പതതേ ഘോരേ മര്യാദാം യോഭിനത്തി വൈ .
ദുരിഷ്ടം കുരുതേ യസ്തു കീഡലോഹം പ്രപദ്യതേ .. 3,2.159 ..
ദേവബ്രാഹ്മണവിദ്വേഷ്ടാ ഗുരൂണാം വാപ്യപൂജകഃ .
രത്നം ദൂഷയതേ യസ്തു കൃമിഭക്ഷേ പ്രപദ്യതേ .. 3,2.160 ..
പര്യശ്നാതി യ ഏകോഽന്നം ബ്രാഹ്മണാൻസുഹൃദോ വിനാ .
ലാലാഭക്ഷേ സ തിഷ്ഠേത്തു ദുർഗന്ധേ നരകേ ഗതഃ .. 3,2.161 ..
കാണ്ഡകർത്താ കുലാലശ്ച നിഷ്കഹർതാ ചികിത്സകഃ .
ആരാമേഽപ്യഗ്നിദാതാ യഃ പതതേ സ വിശംസനി .. 3,2.162 ..
അസത്പ്രതിഗ്രഹീ യശ്ച തഥൈവായാജ്യയാജകഃ .
നക്ഷത്രൈർജീവതേ യശ്ച നരോ ഗച്ഛത്യധോമുഖമ് .. 3,2.163 ..
ക്ഷീരം സുരാം ച ലവണം ലാക്ഷാം ഗന്ധം രസം തിലാന്നേവമാദീനി വിക്രീണൻഘോരേ പൂയവഹേ പതേത് .. 3,2.164 ..
യഃ കുക്കുടാന്നിബദ്നാതി മാർജാരാൻസൂകരാംസ്തഥാ .
പക്ഷിണശ്ച മൃഗാഞ്ഛാഗാൻസോഽപ്യേനം നരകം വ്രജേത് .. 3,2.165 ..
അജാവികോ മാഹിഷികസ്തഥാ ചക്രധ്വജീ ച യഃ .
രങ്ഗോപജീവകോ വിപ്രഃ ശാകനിർഗ്രാമയാജകഃ .. 3,2.166 ..
അഗാരദാഹീ ഗരദഃ കുണ്ഡാശീ സോമവിക്രയീ .
സുരാപോ മാസഭക്ഷശ്ച തഥാ ച പശുഘാതകഃ .. 3,2.167 ..
വിശസ്താ മഹിഷാദീനാം മൃഗഹന്താ തഥൈവ ച .
പർവകാരശ്ച മൂചീ ച യശ്ച സ്യാന്മിത്രഘാതകഃ .. 3,2.168 ..
രുധിരാന്ധൗ പതന്ത്യേതേ ഹ്യേവമാഹുർമനീഷിണഃ .
ഉപവിഷ്ടം ഭോക്തുമഥ പങ്ക്ത്യാം വൈ വഞ്ചയന്തി യേ .. 3,2.169 ..

പതന്തി നരകേ ഘോരേ വിഡ്ഭുജേ നാത്ര സംശയഃ .

മൃഷാവാദീ നരോ യശ്ച തഥാ പ്രാക്രോശകോഽശുഭഃ .. 3,2.170 ..

പതതേ നരകേ ഘോരേ മൂത്രാകീർണേ സ പാപകൃത് .

മധുഗ്രാഹാഭിഹന്താരോ യാന്തി വൈതഗ്ണീം നരാഃ .. 3,2.171 ..

ഉന്മത്താശ്ചിത്തഭഗ്നാശ്ചശൗചാചാരവിവർജിതാഃ .

ക്രോധനാ ദുഃഖദാ യേ ച കുഹകാഃ കൃഷ്ണഗാമിനഃ .. 3,2.172 ..

അസിപത്ര വനച്ഛദ്ക്യതോ ഹ്യോരഭ്രികാശ്ച യേ .

കർത്തനേഷു വികൃത്യന്ത മൃഗവ്യാധഃ സുദാരുണൈഃ .. 3,2.173 ..

ആശ്രമ പ്രത്യവസിതാ ഹ്യഗ്നിജ്വാലേ പതന്തി വൈ .

ഭക്ഷ്യന്തേ ശ്യാമശബലൈരയസ്തുഡശ്വ വായസൈഃ .. 3,2.174 ..

ഇഷ്ടാപൂർതവ്രതാലോപാത്സംദംശേ നരകേ പതേത് .

സ്കന്ദന്തേ യേ ദിവാസ്വപ്നേ വ്രതിനോ ബ്രഹ്മചാരിണഃ .. 3,2.175 ..

പുത്രൈരധ്യാപിതാ യേ ച പുത്രൈരാക്ഷാപിതാശ്ച യേ .

തേ സർവ നരകം യാന്തി നിയതം തു ശ്വഭോജനമ് .. 3,2.176 ..

വർണാശ്രമവിരുദ്ധാ യേ ക്രോധഹർഷസമന്വിതാഃ .

കർമാണി യേ തു കുർവന്തി സർവേ നിരയവാസിനഃ .. 3,2.177 ..

ഉപരിഷ്ടാത്സ്ഥിതോ ഘോര ഉഷ്ണാത്മാ രൗരവോ മഹാൻ .

സുദാരുണസ്തു ശീതാത്മാ തസ്യാധസ്താത്തപഃ സ്മൃതഃ .. 3,2.178 ..

ഏവമാദിക്രമേണൈവ വർണ്യമാനാന്നിബോധത .

ഭൂമേരധസ്താത്സപ്തൈവ നരകാഃ പരികീർത്തിതാഃ .. 3,2.179 ..

അധർമസൂതയസ്തേ സ്യുരന്ധതാമിസ്രകാദയഃ .

രൗരവഃ പ്രഥമസ്തേഷാം മഹാരൗരവ ഏവ ച .. 3,2.180 ..

അസ്യാധഃ പുനരപ്യന്യഃ ശീതസ്തപ ഇതി സ്മൃതഃ .

തൃതീയഃ കാലസൂത്രഃ സ്യാന്മഹാഹിർവിവിധഃ സ്മൃതഃ .. 3,2.181 ..

അപ്രതിഷ്ഠശ്ചതുർഥഃ സ്യാദ വീചിഃ പഞ്ചമഃ സ്മൃതഃ .

ലോഹഃ ഷഷ്ഠഃ സ്മൃതസ്തേഷാമവിധേയസ്തു സപ്തമഃ .. 3,2.182 ..

ഘോരാത്വാദ്രൗരവഃ പ്രോക്തഃ സോഷ്ണകോ ദഹനഃ സ്മൃതഃ .

സുദാരുണസ്തു ശീതാത്മാ ത്സ്യാധസ്താത്തപോऽധമഃ .. 3,2.183 ..

സവാം നികൃന്തനഃ പ്രോക്തോ കാലസൂത്രോऽതിദാരുണഃ .

അപ്രതിഷ്ഠേ സ്ഥിതിർനാസ്തി ഭ്രമസ്തസ്മിൻസദാ സ്മൃതഃ .. 3,2.184 ..

അവീചിർദാരുണഃ പ്രോക്തോ യന്ത്രസംപീഡനാച്ച സഃ .

തസ്മാത്സുദാരുണോ ലോഹഃ കർമണാം ശ്രയണാച്ച സഃ .. 3,2.185 ..

തഥാഭൂതശരീത്വാദവിധേയസ്തു സ സ്മൃതഃ .

പീഡാബന്ധവധാസംഗാദപ്രതീകാരലക്ഷണഃ .. 3,2.186 ..

ഊർദ്ധ്വാധഃ സംഗതാസ്തേ തു നിരാലോകാശ്ച തേ സ്മൃതാഃ .

ദുഃഖോത്കർഷസ്തു സർവേഷു ഹ്യധർമസ്യ നിമിത്തതഃ .. 3,2.187 ..

ഊർദ്ധ്വലോകൈഃ സമാവേതൗ നിരാലോകൗ ച താവുഭൗ .

കൂടാഗാരപ്ര മാണൈശ്ച ശരീരൈസ്തത്ര നാരകാഃ .. 3,2.187 ..

ഉപഭോഗസമർഥൈസ്തു സദ്യോ ജായന്തി കർമഭിഃ .

ദുഃഖപ്രകർഷശ്ചോഗ്രസ്തു തേഷു സർവേഷു വൈ സ്മൃതഃ .. 3,2.188 ..

ഉപഭോഗസമർഥൈസ്തു സദ്യോ ജായന്തി കർമഭിഃ .

ദുഃഖപ്രകർഷശ്ചോഗ്രസ്തു തേഷു സർവേഷു വൈ സ്മൃതഃ .. 3,2.189 ..

യാതനാശ്ചാപ്യസംഖ്യേയാ നാരകാണാം തഥാ സ്മൃതാഃ .

തത്രാനുഭൂയതേ ദുഃഖം ക്ഷീണേ കർമണി വൈ പുനഃ .. 3,2.190 ..

തിര്യഗ്യോനൗ പ്രസൂയന്തേ കർമശേഷേണ തേऽതതഃ .

ദേവാംശ്ച താരകാശ്ചൈവ ഹ്യൂർദ്ധ്വം ചാധശ്ച സംസ്ഥിതാഃ .. 3,2.191 ..

ധർമാധർമനിമിത്തേന സദ്യോ ജായന്തി മൂർത്തയഃ .

ഉപഭോഗാർഥമുത്പത്തിരൗപപത്തികകർമതഃ .. 3,2.192 ..

പശ്യന്തി നാരകാന്ദേവാ ഹ്യധോവക്ത്രാ ഹ്യഘോഗതാൻ .

നാരകാംശ്ച തഥാ ദേവാൻസർവാൻപശ്യം ത്യധേമുഖാൻ .. 3,2.193 ..

അനയോസ്തുല്യതാ യസ്മാദ്ധാരമാശ്ച സ്വഭാവതഃ .

തസ്മാദൂർദ്ധ്വമധോഭാവോ ലോകാലോകേ ന വിദ്യതേ .. 3,2.194 ..

ഏഷാ സ്വാഭാവികീ സംജ്ഞാ ലോകാലോകേ പ്രവർത്തതേ .

അഥാബ്രുവൻപുനർവായുംബ്രാഹ്മണാഃ സത്രിണസ്തദാ .. 3,2.195 ..

ഋഷയ ഊചുഃ

സർവേഷാമേവ ഭൂതാനാം ലോകാലോകനിവാസിനാമ് .

സംസാരേ സംസരന്തീഹ യാവന്തഃ പ്രാണിനശ്ച തേ .. 3,2.196 ..

സംഖ്യായാ പരിസംഖ്യായ താന്നഃ പ്രബ്രൂഹി കൃത്സ്നശഃ .

ഋഷീണാം തദ്വചഃ ശ്രുത്വാ മരുതോ വാക്യമബ്രവീത് .. 3,2.197 ..

വായുരുവാച

ന ശക്യം ദിവ്യയാ ദൃഷ്ട്യാ ജ്ഞാതും ജ്ഞാനേന വാ പുനഃ .

ചക്ഷുഷാ വൈ പ്രസംഖ്യാതുമതോ ഹ്യന്തേ ന ച ദ്വിജാഃ .. 3,2.198 ..

അനാധ്യാനാദമേയത്വാന്നൈവ പ്രശ്നോ വിധീയതേ .

ബ്രഹ്മണാ സംജ്ഞിതം യത്തു സംഖ്യയാ തന്നിബോധത .. 3,2.199 ..

യഃ സഹസ്രതമോ ഭാഗഃ സ്ഥാവരാണാം ഭവേദിഹ .

പാർഥിവാഃ കൃമയസ്താവത്സംസേകാദ്യേഷു സംഭവഃ .. 3,2.200 ..

സംസേകജാനാം ഭാഗേന സഹസ്രേണൈവ സംമിതാഃ .

ഔദകാ ജന്തവഃ സർവേ നിശ്ചയാത്തന്നിധാര്യതാമ് .. 3,2.201 ..

സഹസ്രേണൈവ ഭാഗേന സത്ത്വാനാം സലിലൗകസാമ് .

വിഹങ്ഗമാസ്തു വിജ്ഞേയാ ലൗകികാസ്തേ ച സർവശഃ .. 3,2.202 ..

യഃ സഹസ്രതമോ ഭാഗസ്തേഷാം വൈ പക്ഷിമാം ഭവേത് .

പശവസ്തത്സമാ ജ്ഞേയാ ലൗകികാസ്തു ചതുഷ്പദാഃ .. 3,2.203 ..

ചതുഷ്പദാനാം സർവേഷാം സഹസ്രേണൈവ സംമിതാഃ .

ദ്വിപദാസ്തത്സഹസ്രേണ സംമിതാ ധാർമികാഃ പുനഃ .. 3,2.204 ..

സഹസ്രേണൈവ ഭാഗേന ധാർമികേഭ്യോ ദിവം ഗതാഃ .

യഃ സഹസ്രതമോ ഭാഗോ ധാർമികാണാം ഭവേദ്ദിവി .. 3,2.205 ..

സംമിതാസ്തേന ഭാഗേന മോക്ഷിണസ്താവദേവ ഹി .

സ്വർഗോപപാദകൈസ്തുല്യാ യാതനാസ്ഥാനവാസിനഃ .. 3,2.206 ..

പതിതാധർമവിദ്വേഷാദ്ദുരാത്മാനോ മ്രിയന്തി യേ .

രൗരവേ തമസി ഹ്യേതേ ശീതോഷ്ണം പ്രാപ്നുവന്തി തേ .. 3,2.207 ..

വേദനാഃ കടുകാഃ സ്തബ്ധാ യാതനാസ്ഥാനമാഗതാഃ .

ഉഷ്ണസ്തു രൗരവോ ജ്ഞേയസ്തേജോഘോരരസാത്മകഃ .. 3,2.208 ..

തതോഽന്ധനാമകശ്ചാപി ശീതാത്മാ സതതം തപഃ .

ഏവം സുദുർലഭാഃ സംതഃ സ്വർഗേ വാ ധാർമികാ നരാഃ .. 3,2.209 ..

ഏഷാ സംജ്ഞീകൃതാ സംഖ്യാ ചേശ്വരേണ സ്വയംഭുവാ .

ഗണാനാ ദിനിവൃത്തൈഷാ സംഖ്യാ ബ്രാഹ്മീ ത്വമാനുഷീ .. 3,2.210 ..

ഋഷയ ഊചുഃ

മഹാഞ്ജനസ്തപഃ സത്യോ ഭൂതോ ഭവ്യോ ഭവസ്തഥാ .

ഉക്താ ഹ്യേതേ ത്വയാ ലാകാ ലാകാനാമന്തരണ ച .. 3,2.211 ..

ലോകാന്തരം ച യാദൃക്ച തന്നോ ബ്രൂഹി യഥാ തഥാ .

തേഷാം തദ്വചന ശ്രുത്വാ ഋഷീണാമൂർദ്ധ്വരേതസാമ് .

സ വായുർദൃഷ്ടതത്ത്വാർഥ ഇദം തത്ത്വമുവാച ഹ .. 3,2.212 ..

വായുരുവാച

വ്യക്തം തർകേണ പശ്യന്തി യോഗാത്പ്രത്യക്ഷദർശിനഃ .. 3,2.213 ..

പ്രത്യാഹാരേണ ധ്യാനേന തപസാ ക്ഷയമാത്മനഃ .

ഋഭുഃ സനത്കുമാരാദ്യാഃ സംബുദ്ധാഃ ശുദ്ധബുദ്ധയഃ .. 3,2.214 ..

വ്യപേതകോശാ വിരജാഃ സംതോ ബ്രഹ്മൈവ സത്തമാഃ .

അക്ഷയാഃ പ്രീതിസംയുക്താ ബ്രാഹ്മേ തിഷ്ഠന്തി യോഗിനഃ .. 3,2.215 ..

ഋഷീണാം ബാലശില്യാനാം തൈര്യഥാകൃതമീശ്വരൈഃ .

യഥാത്രൈവ സയാ ദൃഷ്ടം സാംനിധ്യം തത്ര കുർവതാ .. 3,2.216 ..

അഗ്രാഹ്യമകൃതാർഥാനാമാലയം ചേശ്വരസ്യ യത് .

ഈശ്വരഃ പരമാണുത്വാദ്ഭാവഗ്രാഹ്യോ മനീഷിണാമ് .. 3,2.217 ..

ജ്ഞാനം വൈരാഗ്യമൈശ്വര്യം തപഃ സത്യം ക്ഷമാ ധൃതിഃ .

ദ്രഷ്ടൃത്വമാത്മസംബന്ധമധിഷ്ടാതൃത്വമേവ ച .. 3,2.218 ..

അവ്യയാനി ദശൈതാനി തസ്മിസ്തിഷ്ഠന്തി ശങ്കരേ .

വിഭുത്വാത്ഖലു യോഗാഢ്യോ ബ്രഹ്മണോഽനുഗ്രഹേ രതഃ .. 3,2.219 ..

സ ലോകവിഗ്രഹോ ഭൂത്വാ സാഹായ്യമുപതിഷ്ഠതേ .

അക്ഷരം ധ്രുവമവ്യഗ്രമഷ്ടമം ത്വൗപസർഗികമ് .. 3,2.220 ..

തസ്യേശ്വരസ്യ ചിന്മാത്രം സ്ഥാനം മായാമയം പരമ് .

മായയാ കൃതമാചഷ്ടേ മായീ ദേവോ മഹേശ്വരഃ .. 3,2.221 ..

ദേവാനാമുപസംഹാരസ്തത്പ്രമാണം ഹി കീർത്യതേ .

വിസ്തരേണാനുപൂർവ്യാ ച ബ്രുവതോ മേ നിബോധത .. 3,2.222 ..

ത്രയോദശൈവ കോട്യസ്തു നിയുതാനി ദശേഷവഃ .

ഭൂലോകാദ്ബ്രഹ്മലോകോ വൈ യോജനൈഃ സംപ്രകീർത്യതേ .. 3,2.223 ..

ഏകാ യോജനകോടീ തു പഞ്ചാശന്നിയുതാനി ച .

ഊർദ്ധ്വ ഭാഗവതോഽധം തു ബ്രഹ്മലോകാത്പരം സ്മൃതമ് .. 3,2.224 ..

ഏഷോർദ്ധ്വഗഃ പ്രചാരസ്തു ഗത്യന്തശ്ച തതഃ സ്മൃതഃ .

നിത്യാ ഹ്യപരിസംക്ഷാതാഃ പരസ്പരഗുണാശ്രയാത് .. 3,2.225 ..

സൂക്ഷ്മാഃ പ്രസവധർമിണ്യസ്തതഃ പ്രകൃതയഃ സ്മൃതാഃ .

യേഭ്യോഽധികർത്താ സംജജ്ഞേ ക്ഷേത്രജ്ഞോ ബ്രഹ്മസംജ്ഞിതഃ .. 3,2.226 ..

താസു പ്രകൃതിമത്സൂക്ഷ്മമധിഷ്ഠാതൃത്വമവ്യയമ് .

അനുത്പാദ്യം പരം ധാമ പരമാണു പരേശയമ് .. 3,2.227 ..

അക്ഷയശ്ചാപ്യനൂഹ്യശ്ച ത്വമൂർത്തിർമൂർത്തിമാനസൗ .

പ്രാദുർഭാവസ്തിരോഭാവഃ സ്ഥിതിശ്ചൈവാപ്യനുഗ്രഹഃ .. 3,2.228 ..

വിധിരന്യൈരനൗപമ്യഃ പരമാണുമഹേശ്വരഃ .

സതേജാ ഏഷ തമസോ യഃ പുരസ്താത്പ്രകാശകഃ .. 3,2.229 ..

യദണ്ഡമാസീത്സൗവർമം പ്രഥമം ത്വൗപസർഗികമ് .

ബൃഹത്തു സർവതോ വൃത്തമീശ്വരാത്തദ്വ്യജായതേ .. 3,2.230 ..

ഈശ്വരാദ്ബീജനിർഭേദഃ ക്ഷേത്രജ്ഞോ ബീജമിഷ്യതേ .

യോനിം പ്രകൃതി മാചഷ്ടേ സാ ച നാരായണാത്മികാ .. 3,2.231 ..

വിഭുർലോകസ്യ സൃഷ്ട്യർഥം ലോകസംസ്ഥാനമേവ ച .
സന്നിസർഗഃ സതത്ത്വാച്ച ലോകധാതുർമഹാത്മനഃ .. 3,2.232 ..
പുരസ്താദ്ബ്രഹ്മലോകസ്യ ഹ്യണ്ഡാദർവാക്ച ബ്രഹ്മണഃ .
ത്യോർമധ്യേ പുരം ദിവ്യം മന മയമനാമയമ് .. 3,2.233 ..
തദ്വിഗ്രഹവതഃ സ്ഥാനമീശ്വരസ്യാമിതൗജസഃ .
ശിവം നാമ പുരം തത്ര ശരണം ജന്മഭീരുണാമ് .. 3,2.234 ..
സഹസ്രാണാം ശതം പൂർവം യോജനാനാം ദ്വിജോത്തമാഃ .
അഭ്യന്തരം തു വിസ്തീർണം മഹീമണ്ഡലസംസ്ഥിതമ് .. 3,2.235 ..
മധ്യാഹ്നാർകപ്രകാശേന പരതേജോ്ഭിമർദിനാ .
ശാത കൈംഭേന മഹതാ പ്രാകാരേണാർകവർചസാ .. 3,2.236 ..
ദ്വാരൈശ്ചതുർഭിഃ സൗവർണൈർമുക്താദാമവിഭൂഷിതൈഃ .
തപനീയനിഭൈഃ ശുഭ്രൈർഗാഢം സുകൃതവേഷ്ടനമ് .. 3,2.237 ..
തച്ചാകാശേ പുരം രമ്യം ദിവ്യം ഘണ്ടാദിനാദിതമ് .
രമ്യേ പുരവരശ്രേഷ്ഠേ തസ്മിന്വൈഹായഭൂമിഷു .. 3,2.238 ..
നാനാരത്നവിചിത്രേഷു പതാകാബഹുലേഷു ച .
സർവകാമസമൃദ്ധേഷു വനോപവനശോഭിഷു .. 3,2.239 ..
രാജതേഷു ഗൃഹാന്തേഷു ശാതകൈംഭമയേഷു ച .
സംധ്യാഭ്രസന്നികാശേഷു കൈലാസപ്രതിമേഷു ച .. 3,2.240 ..
ഹൃഷ്ടൈഃ ശബ്ദാദിഭിർഭോഗൈര്യേ ഭവിഷ്യാനുസാരിണഃ .
പ്രാസാദവരപൃഷ്ഠേഷു തേഷു മോദന്തി സുവ്രതാഃ .. 3,2.241 ..
ബ്രഹ്മഘോഷൈരവിരതാഃ കഥാശ്ച വിവിധാഃ ശുഭാഃ .
ഗീതവാദിത്രഘോഷാശ്ച സംസ്രവാശ്ച സമന്തതഃ .. 3,2.242 ..
സംഹതാശ്ചൈവമതുലാ ജനാശ്രയകൃതസ്തഥാ .
ഏവമാദീനി വർതന്തേ തേഷാം പ്രാസാദമൂർദ്ധനി .. 3,2.243 ..
സഹസ്രപാദഃ പ്രാസാദസ്തപനീയമയഃ ശുഭഃ .
അനൗപമ്യൈർവരൈ രത്നൈഃ സർവതഃ സംവിഭൂഷിതഃ .. 3,2.244 ..

സ്ഫാടികൈശ്ചന്ദ്രസംകാശൈർവൈഡൂര്യമണിസപ്രഭൈഃ .

ബാലസുര്യമയൈശ്ചാപി സൗവർണൈശ്ചാഗ്നിസപ്രഭൈഃ .. 3,2.245 ..

ചുക്രുശുർമുനയഃ ശ്രുത്വാ നൈമിഷേയാസ്തപസ്വിനഃ .

ആപന്നസംശയാശ്ചേമം വാക്യമൂചുഃ സമീരണമ് .. 3,2.246 ..

ഋഷയ ഊചുഃ

കേ തു തത്ര മഹാത്മാനോ യേ ഭവസ്യാനുസാരിണഃ .

അനുഗ്രാഹ്യതമാഃ സമ്യക്പ്രമോദന്തേ പുരോത്തമേ .. 3,2.247 ..

ഋഷീണാം വചനം ശ്രുത്വാ വായുർവാക്യമുദൈരയത് .

വായുരുവാച

ശ്രൂയതാം ദേവദേവസ്യ ഭക്തിര്യൈരനുകല്പിതാ .. 3,2.248 ..

ഹ്രീമന്തസ്ഫൂർജിതാ ദാന്താഃ ശൗര്യയുക്താ ഹ്യലോലുപാഃ .

കർമണാ മനസാ വാചാ വിശുദ്ധേനാന്തരാത്മനാ .. 3,2.249 ..

അനന്യമനസോ ഭൂത്വാ പ്രപന്നാ യേ മഹേശ്വരമ് .

തൈർലബ്ധം രുദ്രസാലോക്യം ശാശ്വതം പദമവ്യയമ് .. 3,2.250 ..

ഭവസ്യ രൂപസാദൃശ്യം ഗതാശ്ചൈവ ഹ്യനുത്തമമ് .

വൈശ്വാനാരമുഖാഃ സർവേ വിശ്വരൂപാഃ കപർദിനഃ .. 3,2.251 ..

നീലകണ്ഠാഃ ശിതഗ്രീവാസ്തീക്ഷ്ണദംഷ്ടാസ്ത്രിലോചനാഃ .

അർദ്ധചന്ദ്രകൃതോഷ്ണീഷാ ജടാമുകുട ധാരിണഃ .. 3,2.252 ..

സർവേ ദശഭുജാ വീരാഃ പദ്മാന്തരസുഗന്ധിനഃ .

തരുണാദിത്യസംകാശാഃ സർവേ തേ പീതവാസസഃ .. 3,2.253 ..

പിനാകപാണയഃ സർവേശ്വേത ഗോവൃഷവാഹനാഃ .

ശ്രിയാന്വിതാഃ കുണ്ഡലിനോ മുക്താഹാരവിഭൂഷിതാഃ .. 3,2.254 ..

തേജസാഭ്യധികൈർദഹൈഃ സർവജ്ഞാഃ സർവദർശിനഃ .

വിഭജ്യ ബഹുധാത്മാനം ജരാമൃത്യുവിവർജിതാഃ .. 3,2.255 ..

ക്രീഡന്തേ വിവിധൈർഭാവൈർഭോഗാൻപ്രാപ്യ സുദുർലഭാൻ .

സ്വച്ഛന്ദഗതയഃ സിദ്ധാഃ സിദ്ധൈശ്ച്ര്യൈർവിബോധിതാഃ .. 3,2.256 ..

ഏകാദശാനാം രുദ്രാണാം കോട്യോ നൈകാ മഹാത്മനാമ് .

ഏഭിഃ സഹ മഹാത്മാ വൈ ദേവദേവോ മഹേശ്വരഃ .. 3,2.257 ..

ഭക്താനുകംപീ ഭഗവാന്മോദതേ പാർവതീപ്രിയഃ .

നാഹം തേഷാം തു രുദ്രാണാം ഭവസ്യ ച മഹാത്മനഃ .. 3,2.258 ..

നാനാത്വമനുപശ്യാമി സത്യമേതദ്ബ്രവീമി വഃ .

മാതരിശ്വാബ്രവീത്പുണ്യമിത്യേതാമീശ്വരാച്ഛ്രുതാമ് .. 3,2.259 ..

അഥ തേ ഋഷയഃ സർവേ ദിവാകരസമപ്രഭാഃ .

ശ്രുത്വേമാം പരമാം പുണ്യാം കഥാം ത്രൈയംബകീന്തതഃ .. 3,2.260 ..

ഭൃശം ചാനുഗ്രഹം പ്രാപ്യ ഹർഷം ചൈവാപ്യനുത്തമമ് .

സംഭാജയിത്വാ ചാപ്യേനം വായുമൂചുർമഹാബലമ് .. 3,2.261 ..

ഋഷയ ഊചുഃ

സമീരണ മഹാഭാഗ ത്വസ്മാകം ച ത്വയാ വിഭോ .

ഈശ്വരസ്യോത്തമം പുണ്യമഷ്ടമം ത്വൗപസാർഗികമ് .. 3,2.262 ..

തസ്യ സ്ഥാനം പ്രമാണം ച ചഥാവത്പരികീർതിതമ് .

യോഗധർമസമൃദ്ധം വൈ പരമം പരമാത്മനഃ .. 3,2.263 ..

മഹാദേവസ്യ മാഹാത്മ്യം ദുർവിജ്ഞേയം സുരൈരപി .

സ്വേന മാഹാത്മ്യയോഗേന സഹസ്രസ്യാമിതൗജസഃ .. 3,2.264 ..

യസ്യ ഭക്തംഷു സംമോഹോ ഹ്യനുകംപാർഥമേവ ച .

ബ്രാഹ്മീ ലക്ഷ്മ്യാ സ്വയം ജുഷ്ടാ യാ സാപ്രതിമശാലിനീ .. 3,2.265 ..

വ്യാപ്യജ്യോത്സ്നേവ ചന്ദ്രസ്യ വിന്യസ്താ വിശ്വരൂപിണഃ .

വിഭൂതിർഭ്രാജത്യേ്ത്യർഥം ദേവദേവസ്യ വേശ്മനി .. 3,2.266 ..

മഹാദേവസ്യ തുല്യാനാം രുദ്രാണാം തു മഹാത്മനാമ് .

തത്സർവം നിഖിലേനേദം വക്ത്രാദമൃതനിസ്രവഃ .. 3,2.267 ..

ആപീതം ഖലു ശർവസ്യ ഭക്ത്യാസ്മാഭിസ്തു സുവ്രത .

നാസ്തി കിഞ്ചിദവിജ്ഞേയ മന്യച്ചൈവാനുഗാമിനഃ .

പ്രശ്നം ദേവവരപ്രാണ യഥാവദ്വക്തുമർഹസി .. 3,2.268 ..

സൂത ഉവാച

സ ഖല്വൂവാച ഭഗവാൻകിം ഭൂയോ വർത്തയാമ്യഹമ് .

യന്മയാ ചൈവ വക്തവ്യം തദ്വദിഷ്യാമി സുവ്രതാഃ .. 3,2.269 ..

ഋഷയ ഊചുഃ

ആദിത്യാഃ പരിപാർശ്വേ യേ സിംഹാ വൈ ക്രോധവിക്രമാഃ .

വൈശ്വാനരാ ഭൂതഗണ വ്യാഘ്രാസ്ചൈവാനുഗാമിനഃ .. 3,2.270 ..

ആഭുതസംപ്ലവേ ഘോരേ സർവപ്രാണിഭൃതാം ക്ഷയേ .

കിമാവസ്ഥാ ഭവന്ത്യേതേ തന്നോ ബ്രൂഹി യഥാർഥവത് .. 3,2.271 ..

വിജ്ഞായേശ്വരസദ്ഭാവമവ്യക്തം പ്രഭവം തഥാ .

വായുരുവാച

യത്ര പൂർവം ഗതാസ്തേ തു കുമാരാ ബ്രഹ്മണഃ സുതാഃ .. 3,2.272 ..

സനന്ദനശ്ച സനകസ്ത്യതീയശ്ച സനാതനഃ .

വോഢുശ്ച കപിലസ്തേഷാമാസുരിശ്ച മഹായശാഃ .. 3,2.273 ..

മുനിഃ പഞ്ചശിഖശ്ചൈവ യേ ചാന്യേ്യപ്യേവമാദയഃ .

തതഃ കാലേ വ്യതിക്രാന്തേ കല്പാനാം പര്യയേ ഗതേ .. 3,2.274 ..

മഹാഭൂതവിനാശാന്തേ പ്രലയേ പ്രത്യുപസ്ഥിതേ .

അനേകരുദ്രകോട്യസ്തു യാ പ്രസന്നാ മഹേശ്വരീമ് .. 3,2.275 ..

ശബ്ദാദീന്വിഷയാൻഭോഗാൻസംത്യജ്യാഷ്ടവിധാശ്രയാത് .

പ്രവിശ്യ സർവഭൂതാനി ജ്ഞാനയുക്തേന തേജസാ .. 3,2.276 ..

വിഹായ പദമവ്യഗ്രം ഭൂതാനാമ നുകംപയാ .

തത്ര യാന്തി മഹാത്മാനഃ പരമാണും മഹേശ്വരമ് .. 3,2.277 ..

തരന്തി സുമഹാവർത്താം ജന്മമൃത്യൂദകാം നദീമ് .

തതഃ പശ്യന്ത്യപർവാണം പരം ബ്രഹ്മാണ്മേവ ച .. 3,2.278 ..

ദേവ്യാ വൈ സഹിതാഃ സപ്ത യാ ദേവ്യഃ പരികീർത്തിതാഃ .

യത്തത്സഹസ്രം സിംഹാനാമാദിത്യാനാം തഥൈവ ച .. 3,2.279 ..

വൈശ്വാനരാ ഭൂതഗണാ വ്യാഘ്രാശ്ചൈവാനുഗാമിനഃ .

ആവേശ്യാത്മനി താൻസർവാൻ സംഖ്യായോഗ്യഭവാംസ്തഥാ .. 3,2.280 ..

ലോകാൻസപ്ത ഇമാൻഭൂയോ മഹാഭൂതാനി പഞ്ച ച .

വിഷ്ണുനാ സഹ സംയുക്തഃ കരോതി വികരോതി ച .. 3,2.281 ..

സ രുദ്രോ യഃ സാമമയസ്തഥൈവ ച യജുർമയഃ .

സ ഏഷ ഓതഃ പ്രോതശ്ച ബഹിരന്തശ്ച നിശ്ചയാത് .. 3,2.282 ..

ഏകോ ഹി ഭഗവാന്നാഥഃ പ്രഭവശ്ചാന്തകൃദ്ദ്വിജാഃ .

തതസ്തേ ഋഷയഃ സർവേ ദിവാകരസമപ്രഭാഃ .. 3,2.283 ..

സുസത്യം ശ്രവസഃ സമ്യഗാരോപ്യാഗ്നിം തഥാത്മനി .

കർമണാ മനസാ വാചാ വിശുദ്ധേനാന്തരാത്മനാ .. 3,2.284 ..

അനന്യമനസോ ഭൂത്വാ പ്രപദ്യന്തേ മഹേശ്വരമ് .

വ്രതോപവാസനിരതാഃ സർവഭൂതദയാപരാഃ .. 3,2.285 ..

യോഗം ത്വനുയമം ദിവ്യം പ്രാപ്തൈശ്ഛിന്നസംശയൈഃ .

പ്രപദ്യ പരയാ ഭക്ത്യാജ്ഞാനയുക്തേന തേജസാ .. 3,2.286 ..

തൈർലബ്ധം രുദ്രസാലോക്യം ശാശ്വതം പദമവ്യയമ് .

യഃ പഠേത്തപസാ യുക്തോ വായുപ്രോക്താമിമാം ശ്രുതിമ് .. 3,2.287 ..

ബ്രാഹ്മണഃ ക്ഷത്രിയോ വാപിവൈശ്യോ വാ സ്വക്രിയാപരഃ .

ലഭതേ രുദ്രലോകം വൈ കാരണം ലോകകാരണമ് .. 3,2.288 ..

വിനിവൃത്തേ തദാ സർഗേ പ്രകൃത്യാ വസ്ഥിതേന വൈ .

തദാത്യന്തപരോക്ഷത്വാദദൃഷ്ടത്വാച്ച കസ്യചിത് .. 3,2.289 ..

അനാഖ്യാനാദബോധ്യത്വാദജ്ഞാനാജ്ജ്ഞാനിനാമപി .

ആഗതാഗതികത്വാച്ച ഗ്രഹണം തന്ന വിദ്യതേ .. 3,2.290 ..

ഭാവഗ്രാഹ്യാനുമാനാച്ച ചിന്തയിത്വേദമുച്യതേ .

സ്ഥിതേ തു കാരണേ തസ്മിന്നിത്യേ സദസദാത്മകേ .. 3,2.291 ..

അനിർദേശ്യേ പ്രവൃത്തിർവൈ സ്വാത്മികാകാരണേന തു .

ഏവം സപ്തദ്വിരഭ്യസ്താഃ ക്രമാത്പ്രകൃതയസ്തു വൈ .. 3,2.292 ..

പ്രത്യാഹാരേ തദാ സർഗേ പ്രവിശന്തി പരസ്പരമ് .

യേനേദമാവൃതം സർവമണ്ഡമപ്സു പ്രലീയതേ .. 3,2.293 ..
സപ്തദ്വീപസമുദ്രാന്തം സപ്തലോകം സപർവതമ് .
ഉദകാവരണം യച്ച ജ്യോതിഷ്യാലീയതേ തു യത് .. 3,2.294 ..
യത്തേജസം ചാവരണം മാരുതോ ഗ്രസതേ നു യത് .
യദ്വായവ്യം ചാവരണമാകാശഗ്രസതേ തു തത് .. 3,2.295 ..
ആകാശാവരണം യച്ച ഭൂതാദിർഗ്രസതേ തു തത് .
ഭൂതാദിം ഗ്രസതേ ചാപി മഹാന്വൈ ബുദ്ധിലക്ഷമഃ .. 3,2.296 ..
മഹാന്തം ഗ്രസതേ്വ്യക്തം ഗുണസാമ്യം തതഃ പരമ് .
ഏതൗ സംഹാരവിസ്താരൗ ബ്രഹ്മാ വ്യക്തൗ തതഃ പുനഃ .. 3,2.297 ..
സൃജതേ ഗ്രസതേ ചൈവ വികാരാത്സർഗസംയമേ .
സംസിദ്ധകാര്യകരണാഃ സംസിദ്ധാ ജ്ഞാനിനസ്തു യേ .. 3,2.298 ..
ഗത്വാ ജവം ജവീഭാവേ സ്ഥാനേ സ്വേഷു പ്രസംയമാത് .
പ്രത്യാഹാരേ്ധിയുജ്യന്തേ ക്ഷേത്രജ്ഞാഃ കരണൈഃ പുനഃ .. 3,2.299 ..
അവ്യക്തം ക്ഷേത്രമിത്യാഹുർബ്രഹ്മാ ക്ഷേത്രജ്ഞ ഉച്യതേ .
സാധർമ്യവൈധർമ്യകൃതഃ സംയോഗോ നാദിമാസ്തയോഃ .. 3,2.300 ..
ഏവം സർഗേഷു വിജ്ഞേയഃ ക്ഷേത്രജ്ഞേഷ്വിഹ ബ്രാഹ്മണാഃ .
ബ്രഹ്മവിച്ചൈവ വിജ്ഞേയഃ ക്ഷേത്രജ്ഞാനാത്പൃഥക് .. 3,2.301 ..
വിഷയാവിഷയത്വം ച ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോഃ സ്മൃതമ് .
ബ്രഹ്മാ ത്വവിഷയോ ജ്ഞേയോ വിഷയഃ ക്ഷേത്രമുച്യതേ .. 3,2.302 ..
ക്ഷേത്രജ്ഞാധിഷ്ഠിതം ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രജ്ഞാർഥം പ്രചക്ഷതേ .
ബഹുത്വാച്ച ശരീരാണാം ശരീരീ ബഹുധാ സ്മൃതഃ .. 3,2.303 ..
അവ്യൂഹാശങ്കരാച്ചൈവ ജ്യോതിര്യച്ച വ്യവസ്ഥിതമ് .
യസ്മാത്പ്രതിശരീരം ഹി സുഖദുഃഖോ പലബ്ധിതാ .. 3,2.304 ..
തസ്മാത്പുരുഷനാനാത്വം വിജ്ഞേയം തു വിജാനതാ .
യദാ പ്രവർത്തതേ ചൈഷാം ഭേദാനാം ചൈവ സംയമഃ .. 3,2.305 ..
സ്വഭാവകാരിതാഃ സർവേ കാലേന മഹതാ തദാ .

നിവർത്തന്തേ തദാ തസ്മിൻസ്ഥിതരാഗാഃ സ്വയംഭുവഃ .. 3,2.306 ..

സഹ സായുജ്യകൈഃ സർവൈർബ്രഹ്മലോകനിവാസിഭിഃ .

വിനിവൃത്തേസ്തദാ തേഷാം സ്ഥിതേരാത്മനിവാസിനാമ് .. 3,2.307 ..

തത്കാലവാസിനാം തേഷാം തത്ര വൈ ദോഷദർശിനാമ് .

ഉത്പദ്യത്യേഥ വൈരാഗ്യമാത്മവാദ പ്രണാശനമ് .. 3,2.308 ..

ഭോജ്യഭോക്തൃത്വനാനാത്വൈസ്തേഷാം തദ്ഭാവദർശിനാമ് .

പൃഥഗ്ജ്ഞാനേന ക്ഷേത്രജ്ഞാസ്തതസ്തേ ബ്രഹ്മലൗകികാഃ .. 3,2.309 ..

പ്രകൃതൗ കാരണാതീതാഃ സർവേ നാനാപ്രദർശിനഃ .

സ്വാത്മന്യേവാവതിഷ്ഠന്തേ പ്രശാന്താദർശനാത്മകാഃ .. 3,2.310 ..

ശുദ്ധാ നിരഞ്ജനാഃ സർവേ ചേതനാചേതനാസ്തഥാ .

തത്രൈവ പരിനിർവാണാഃ സ്മൃതാനാഗാമിനസ്തു തേ .. 3,2.311 ..

നിർഗുണത്വാഗ്നിരാത്മാനഃ പ്രകൃത്യന്തേ വ്യതിക്രമാത് .

ഇത്യേവം പ്രാകൃതഃ പ്രോക്തഃ പ്രതിസർഗഃ സ്വയംഭുവാ .. 3,2.312 ..

വർണാശ്രമാചാരയുതഃ പ്രതിസർഗം ശൃണോതി യഃ .

സ വ്രജേച്ഛിവസാലോക്യം ഭക്തിമാന്വിഗതജ്വരഃ .. 3,2.313 ..

അമദ്യപശ്ച യ ശൂദ്രോ ഭവഭക്തോ ജിതേദ്രിയഃ .

ആഭൂതസംപ്ലവസ്ഥായീ അപ്രതീഘാതലക്ഷണഃ .. 3,2.314 ..

ഗാണപത്യം സ ലഭതേ സ്ഥാനം വാ സാർവകാലികമ് .

മദ്യപോ മദ്യപൈഃ സാർദ്ധം ഭൂതസംഘൈശ്ച മോദതേ .. 3,2.315 ..

സേവ്യമാനോ മഹീപൃഷ്ഠേ മർത്യാനാം വരദോ ഭവഃ .

ഇതി ഹോവാച ഭഗവാന്വായുർവാക്യമിദവരമ് .. 3,2.316 ..

ഇതി ശ്രീബ്രഹ്മാണ്ഡേ മഹാപുരാണേ വായുപ്രോക്തേ ഉത്തരഭാഗേ ചതുർഥ ഉപസംഹാരപാദേ ശിവപുരവർണനം നാമ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ

"https://sa.wikisource.org/w/index.php?title=ബ്രഹ്മാണ്ഡപുരാണമ്/ഉത്തരഭാഗഃ/അധ്യായഃ_2&oldid=223608"
ഇത്യസ്മാദ് പ്രതിപ്രാപ്തമ്

-